

การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

นางสาวอัญชลี ฉายสุวรรณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-674-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017915

๒๕๓๔๑๓๓๔

COMPENSATION TO VICTIMS OF CRIME

Miss. Aunchalee Chaisuwan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-674-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ
โดย นางสาวอัญชลี ฉายสุวรรณ
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญไญ่ภาส

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

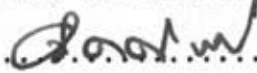
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

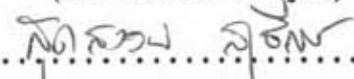

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมานิต เกิดสมเกียรติ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญไญ่ภาส)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.จิรนิติ หะวานนท์)

.....กรรมการ
(อาจารย์จิตติ เจริญน่าน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุคตสงวน สุธีสร)

อัญชลี ฉายสุวรรณ : การทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม
โดยรัฐ (COMPENSATION TO VICTIMS OF CRIME) อ.ที่ปรึกษา : รศ.วีระพงษ์
บุญญาภาส, 214 หน้า. ISBN 974-578-674-8

เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ย่อมตกเป็นผู้ได้รับผลร้าย
จากการกระทำนั้น และบุคคลเหล่านั้นย่อมมีสิทธิตามกฎหมายในอันที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายที่
เกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิด แต่โดยที่ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไปไม่เอื้ออำนวย
ต่อการชำระหนี้ค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีข้อบกพร่องอยู่มากมาย อันทำให้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าว
ไม่อาจกระทำได้สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

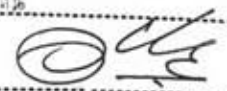
ความเสียหายที่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้รับนั้น สมควรที่จะมีการเยียวยาแก้ไขให้ได้
มากที่สุด แต่ด้วยเหตุผลในเรื่องอุปสรรคและปัญหาของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้กระทำความผิด
ดังกล่าว ภาระหน้าที่ในการเยียวยานี้จึงควรตกอยู่กับรัฐ โดยการที่รัฐรับเป็นผู้จ่ายค่าทดแทน
(Compensation) ให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายแทนผู้กระทำความผิด นอกเหนือไปจากการลง
โทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งหลักการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายโดยรัฐ
ดังกล่าวนี้อยู่บนพื้นฐานของหลักการ 3 ประการ คือ 1. รัฐปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรม
ขึ้นในสังคมบกร่อง 2. ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลที่ได้รับผลร้ายแทนสมาชิกอื่นในสังคม
สังคมจึงต้องมีส่วนช่วยเหลือบุคคลนั้น 3. เป็นการขยายบริการทางด้านสวัสดิการสังคม

วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำเอาระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่เหยื่อ
อาชญากรรมหรือผู้เสียหายโดยรัฐนี้มาใช้ในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้รับ
การเยียวยาแก้ไขความเสียหายที่เขาได้รับให้ได้มากที่สุด และเพื่อให้ประเทศไทยอยู่ในฐานะเป็นรัฐ
สวัสดิการ (State Welfare) ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ โดยในการวิจัยนี้ได้เสนอให้มีการนำเอาวิธีการ
จ่ายค่าทดแทนดังกล่าวมาใช้ในประเทศไทยในฐานะเป็นสวัสดิการสังคมของรัฐ รวมทั้งการแก้ไขประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เพื่อเป็นมาตรการเสริม
ให้แก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในการเรียกให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตน
ตลอดจนข้อเสนอแนะในทางอาชญาวิทยา และสังคมเพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ในด้านศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อ
อาชญากรรม (Victimology) ให้แก่ประชาชนทราบไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติกร อัญชลี ฉายสุวรรณ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

AUNCHALEE CHAISUWAN : COMPENSATION TO VICTIMS OF CRIME. THESIS
ADVISOR : ASSO.PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS, 214 PP. ISBN 974-578-674-8

Where a crime is committed, the victim of that crime is certainly the one who actually suffers. Although, in law, the victims of crime may be entitled for restitutions from the offenders, the latter, in reality, normally have no financial mean to pay. Furthermore, there are still some faults in the Criminal Procedure Code B.E. 2477 which make it difficult for the victims to claim for the damages.

In order to overcome the unpleasant problem, it is suggested that besides the duty to punish the offenders, the state should have the obligation to compensate the victims in this respect. This idea derives from three main concepts. Firstly, the state has the duty to prevent crime. Secondly, the victims of crime are just the unfortunate persons who have to experience the losses which can happen to anyone else. Therefore, the society as a whole should help the victims as well. Thirdly, every state should expand its welfare service which should include setting up a compensation scheme.

It is the aim of this thesis to study on the possibility of the introduction of the state compensation scheme as a part of the welfare service in Thailand so as to ensure that the victims will recover as much as possible. The thesis does recommend the criminal procedure law reform in respect of the legal process in filing any civil cases in connection with criminal cases in order to assist the victims. Furthermore, the research also recommends criminology and sociology recommendations in order to explain the main concept of the Victimology to the public.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชานิติศาสตร์.....
สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต อังศุภา ชัยสุวาน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Viraphong Boonyobhas
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่านรองศาสตราจารย์
วีระพงษ์ บุญโศภณาสที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำ ตลอดจนเสนอ
แนวความคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ตลอดมา รวมทั้งได้กรุณาสละเวลาตรวจ
วิทยานิพนธ์และแก้ไขมาตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ อาจารย์
ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ท่านอาจารย์ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ ผู้อำนวยการ
กองวิชาการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ท่านอาจารย์จิตติ เจริญฉาย
อัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร สำนักงานอัยการสูงสุด และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์
สุดสงวน สุธีสร อาจารย์ประจำคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กรุณา
รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ตลอดจนได้ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บุคคลอีกสองท่านที่ผู้เขียนขอรำลึกในพระคุณอย่างที่สุดคือ ท่านรองศาสตราจารย์
ประสิทธิ์ โสวิไลกุล คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาดำเนินการให้การสอบ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานิต เกิดสมเกียรติ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ในช่วงระยะเวลาอันกระชั้นชิดกับการสอบ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณนิตยา ฉายสุวรรณ และคุณศิริชัย ศรีธวัช ที่กรุณาให้ความ
ช่วยเหลือและให้การสนับสนุนผู้เขียนในการศึกษาตลอดมา ขอขอบพระคุณ คุณจักรพันธ์ สอนสุภาพ
ผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในความสำเร็จครั้งนี้ ซึ่งหากปราศจากความช่วยเหลือและกำลังใจแล้วก็
ยากที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จเป็นรูปเล่มได้ และขอขอบคุณ คุณรสพร สุขสมพร ผู้บังคับบัญชา
ของผู้เขียน คุณบุศรา เกิดวิชัย คุณภฤชญา อนุชน คุณนริสรา ศรีภิรมย์ คุณวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรด
ตลอดจนที่ ๆ เพื่อน ๆ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้เขียนมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะมีคุณค่าและประโยชน์ในการศึกษาวิชา
นิติศาสตร์อยู่บ้าง ไม่น่าก็น้อยซึ่งผู้เขียนขอมอบเป็นกตเวทิตาแต่บิดามารดาของผู้เขียน บุรพา-
จารย์ทุก ๆ ท่าน รวมทั้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันอันเป็นที่รักยิ่งของผู้เขียน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
บทนำ.....	1
1. บททั่วไป.....	6
1. ความหมายและประเภทของอาชญากรรม.....	6
1.1 ความหมายของอาชญากรรม.....	6
1.1.1 ความหมายตามหลักภาษาไทย.....	6
1.1.2 ความหมายในทางกฎหมาย.....	7
1.1.3 ความหมายในทางอาชญาวิทยา.....	11
1.1.4 ความหมายในทางสังคมวิทยา.....	13
1.2 ประเภทของอาชญากรรม.....	16
1. การจำแนกประเภทอาชญากรรมโดยทั่วไป.....	16
- อาชญากรสามัญ.....	16
- อาชญากรอาชีพ.....	16
2. การจำแนกประเภทอาชญากรรมตามทัศนคติของ นักอาชญาวิทยา.....	16
2.1 การจำแนกประเภทอาชญากรรมโดยอาศัย หลักกฎหมาย.....	17

2.2	การจำแนกประเภทอาชญากรรมตามลักษณะ เป็นรายตัวบุคคล.....	18
2.3	การจำแนกประเภทอาชญากรรมทางสังคมวิทยา.	19
2.4	การจำแนกประเภทอาชญากรรมโดยพิจารณา จากการมีหรือไม่มีผู้เสียหาย.....	21
	(1) ประเภทของอาชญากรรมเมื่อพิจารณา จากการมีหรือไม่มีผู้เสียหาย.....	22
	(ก) อาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย.....	22
	(ข) อาชญากรรมที่มีผู้เสียหาย.....	23
	(2) ความหมายของคำว่า "ผู้เสียหาย".....	23
	(ก) ความหมายในทางอาชญาวิทยา...	23
	(ข) ความหมายในทางกฎหมาย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา).....	25
	(1) ผู้เสียหายโดยตรง.....	26
	(2) ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย.	36
2.	แนวความคิดในเรื่องเหยื่ออาชญากรรม (Victimology).....	42
2.1	ความเป็นมาและวิวัฒนาการในเรื่องเหยื่ออาชญากรรม.....	42
2.2	ประเภทของเหยื่ออาชญากรรม.....	45
3.	การเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม.....	52
3.1	การลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดโดยรัฐ.....	52
3.2	การชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่อ อาชญากรรมโดยผู้กระทำความผิด.....	53
4.	มาตรการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม...	55
4.1	การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยผู้กระทำความผิด.....	55
4.1.1	ความหมาย.....	55

4.1.2	ระบบและรูปแบบของการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยผู้กระทำความผิด.....	56
4.1.2.1	ระบบการชดใช้ค่าเสียหาย.....	66
4.1.2.2	รูปแบบของการชดใช้ค่าเสียหาย.....	59
4.2	การทดแทนค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยรัฐ.....	61
5.	ข้อบกพร่องของการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยผู้กระทำความผิด.....	64
2.	แนวความคิดและ เหตุผลในการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	71
1.	แนวความคิดและ เหตุผล เรื่องการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	72
1.1	แนวความคิด เหตุผลและระบบของการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	72
1.1.1	แนวความคิดและ เหตุผลของการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	72
1.1.2	ระบบของการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	75
1.2	วิวัฒนาการและ ประวัติของการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	76
1.3	เปรียบเทียบโทษปรับและการลงโทษกับการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรมโดยรัฐ.....	83
1.4	การได้รับการทดแทนค่าเสียหายจากรัฐในฐานะที่เป็น "สิทธิทางสวัสดิการสังคม" ของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรม.....	87
1.5	ประเภทของความผิดที่รัฐจะทดแทนค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ เหตุอาชญากรรม.....	94

1.6	แหล่งเงินทุนหรือกองทุนที่จะใช้ในการทดแทนค่าเสียหาย แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรม.....	95
1.7	อุปสรรคและปัญหา.....	96
2.	แนวความคิดในเรื่องการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดี อาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐในประเทศไทย.....	96
2.1	แนวความคิด.....	96
2.2	ข้อสนับสนุนและข้อคัดค้านในการนำระบบการทดแทนค่า เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมมาใช้ในประเทศไทย	99
2.2.1	ข้อสนับสนุน.....	99
2.2.2	ข้อคัดค้าน.....	101
3.	เงื่อนไขและวิธีการเกี่ยวกับการจ่ายค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายในคดี อาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ.....	103
1.	กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการทดแทนค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ.....	104
(1)	ประเภทความผิดที่รัฐจะจ่ายค่าทดแทนให้.....	104
(ก)	ประเทศนิวซีแลนด์.....	104
(ข)	ประเทศออสเตรเลีย.....	106
(ค)	ประเทศอังกฤษ.....	108
(ง)	ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	112
(จ)	ประเทศฟินแลนด์.....	117
(ฉ)	ประเทศสวิสเซอร์แลนด์.....	118
(2)	องค์การผู้มีอำนาจวินิจฉัยเพื่อการจ่ายค่าทดแทนและการ พิจารณาจ่ายค่าทดแทน.....	118
(ก)	ประเทศนิวซีแลนด์.....	118
(ข)	ประเทศออสเตรเลีย.....	120
(ค)	ประเทศอังกฤษ.....	121

	หน้า
(ง) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	123
(จ) ประเทศฟินแลนด์.....	126
(3) ตัวอย่างการจ่ายค่าทดแทน.....	127
(ก) ประเทศอังกฤษ.....	127
(ข) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	128
2. ข้อเสนอแนะของ International Conferences on Victim Compensation.....	130
(1) การประชุม International Symposium on Victimology ในปี 1973 ที่เซรูลาเล็ม.....	130
(2) Preparatory Colloquium of the Eleventh International Congress on Penal Laws in 1974.....	130
(3) The Eleventh International Congress of Penal Laws in 1974 ที่กรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี	131
(4) The Second International Symposium on Victimology ในปี 1976 ที่บอสตัน แมสซาชูเซต ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	131
3. โครงการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมโดยทางอื่นนอกจากการ จ่ายค่าทดแทนโดยรัฐ.....	132
(1) โครงการของต่างประเทศ.....	132
(2) โครงการของประเทศไทย.....	134
(ก) ศูนย์ต่อต้านการข่มขืน.....	135
(ข) มูลนิธิ ปอ เด็ก คิง.....	138
(ค) สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.....	139
(ง) โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม(ส.อ.น.)...	143
(จ) ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.....	144
(ฉ) ศูนย์ฮอตไลน์ (Hotline).....	145

4. ความเหมาะสมในการนำเอาระบบการทดแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ในคดีอาญาหรือเหตุอาชญากรรมโดยรัฐมาใช้ในประเทศไทย.....	147
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	167
1. บทสรุป.....	167
2. ข้อเสนอแนะ	172
2.1 การปลูกฝังระบบการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหตุอาชญากรรมโดยรัฐในฐานะที่เป็นสวัสดิการสังคม ประเทศไทย.....	172
2.2 ข้อเสนอแนะทางกฎหมาย.....	173
2.3 ข้อเสนอแนะทางอาชญาวิทยาและสังคม.....	174
2.4 การแก้ไขปัญหาเฉพาะกรณี.....	175
บรรณานุกรม.....	177
ภาคผนวก.....	186
ประวัติผู้เขียน.....	214

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย